

Рис. 1. Навчальні курси, які сприяють професійному самовизначенню майбутніх соціальних педагогів в системі навчально-виховної роботи університету

Нами визначено, що найбільш професійно направленим, на думку студентів, є курс «Вступ до спеціальності». Слід зазначити, що 90 студентів (32,49%) не відмітили ніякого навчального курсу. Можливо це пов'язано з тим, що дані респонденти не достатньо добре вивчали дані дисципліни, щоб вони вплинули на їх професійне самовизначення або зміст цих курсів не повністю відображає професійні орієнтовані потреби студентів.

Аналіз анкетних даних дозволив нам визначити хто в більшій мірі впливає на професійне самовизначення першокурсників в стінах університету. Студенти вважають, що їм допомагають у професійному самовизначенні викладачі – 113 студентів (40,8%), одногрупники 92 студенти (33,21%), студенти зі старших курсів – 45 студентів (16,25%), куратор – 32 студенти (11,56%), працівники деканату – 18 студентів (6,5%), ніхто – 8 студентів (2,88%). Нами визначено, що вагомий вплив на професійне самовизначення здійснюють викладачі. На жаль, лише четверту позицію в цьому рейтингу займають куратори, які, на нашу думку, повинні здійснювати вагомий вплив на професійному самовизначенню першокурсників.

В кінці анкети ми попросили майбутніх соціальних педагогів визначити, які форми роботи повинні проводитись у вищому навчальному закладі, з метою покращення рівня професійного самовизначення (питання було відкрите). Першокурсники запропонували такі види робіт: збільшення практики, волонтерська робота, ґрунтовні консультації при вступі, покращити взаємодію викладачів і студентів, залучення до різних соціально-виховних заходів, екскурсії в майбутні місця роботи, працевлаштування, зустрічі з працівниками соціальної сфери, тренінгові роботи.

Таким чином серед основних проблем професійного самовизначення майбутніх соціальних педагогів ми виявили: поверховий рівень інформованості про свою майбутню професію, вагомий вплив на прийняття рішення про вибір професії інших осіб, зміна уявлень та ставлень до майбутнього фаху, середній рівень активності студентів у різних формах роботи в університеті, недостатність форм роботи по професійному самовизначенню, наявність студентів, які не займаються своїм професійним розвитком, недостатнє відображення професійні орієнтовані потреб студентів у змісті фахових дисциплін, неналагоджена робота куратора по професійному самовизначенню першокурсників, нестійка професійна позиція студентів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Егорова Ю.Н. *Профессиональное самоопределение социального педагога: теория и практика: монография.* – Оренбург: Изд-во ОГПУ, 2006. -136 с.
2. Климов Е.А. *Психология профессионального самоопределения.* - Ростов н/Д.: Феникс. - 1996. - 391 с.

Наконецний І. Ю.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ОСОБИСТОСТІ ТРЕНЕРА З ПІДЛІТКАМИ У НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ З БОЙОВИХ МИСТЕЦТВ

Аннотация. Проанализированы боевые искусства и учебно-тренировочный процесс с панкратиону. Определены основные пути взаимосвязи саморегулирования поведения с тренировочными занятиями в спортивной деятельности. Проведенный эксперимент с подростками 12-13, 14-15 лет, которые являются участниками секции панкратиону, для установления взаимосвязи личности тренера с подростками в учебно-тренировочном процессе по боевым искусствам.

Ключевые слова: боевые искусства, эксперимент, саморегулирование, тренер.

Постановка проблем. У останні десятиліття фахівцями суміжних наук та психологами спорту особлива увага приділяється розробці технологій психологічної підготовки висококваліфікованих спортсменів, створенню спеціальних психотренінгів для підвищення результативності у спорті вищих досягнень. Навчально-тренувальний процес з будь-якого виду спорту займає важливе місце в загальному розвитку підлітка та здійснює безпосереднє зміцнення організму протягом життя. Зокрема, заняття панкратионом, як видом бойового мистецтва складається з вивчення ударної техніки руками та ногами, кидків у стійці, ударів, больових, задушливих прийомів в партері. Характеризуючи бойові мистецтва необхідно відзначати особливий стан підлітка, який знаходиться в процесі формування на основі результату співвідношення власних потреб та можливостей із предметом спортивної діяльності. Підготовка спортсменів основним чином зосереджується на технічних та фізичних навантаженнях, тим самим віддаляючи психологічну підготовку на другорядний план.

Тренера, які навчають спортсменів, дедалі частіше не враховують, що на початковому етапі навчально-тренувального процесу, особливо у підлітковому віці необхідно велику увагу приділяти розвитку саморегуляції, самовихованню та самодисципліні. Відомо, що кожен спортсмен є особистістю з своєрідним характером та темпераментом і потребує індивідуального підходу тренера. Взаємозв'язок фізичної і психологічної підготовки виявляється в тренувальному процесі під час спеціальних навантажень та передзмагальних поєдинках. Повинна бути зацікавленість тренера та спортсмена в постійному зростанні результатів на змаганнях різного рівня, а отже й розвитку саморегуляції поведінки в цілому. Удосконалення навчально-тренувального процесу з бойових мистецтв та розвиток саморегуляції може здійснюватись за допомогою комплексу засобів, спрямованих на формування психічного стану, який сприяє найбільш повній реалізації потенційних можливостей спортсмена.

У той же час питання розвитку саморегуляції поведінки підлітків та їх взаємозв'язок з тренером в спортивному тренуванні залишається ще недостатньо вивченим.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Відомо, що результати у сучасному спорті та психології постійно зростають, як і зацікавленість науковців, фахівців, тренерів, психологів, спортсменів. Відповідно збільшується кількість методичної та наукової літератури, спеціальної якої є висвітлення засобів та методів психологічної підготовки для вдосконалення навчально-тренувального процесу та результативності спортсменів на змаганнях. Науковці Е. Н. Годунов, Р. Левантин, у психологічній галузі вважають, що психологічна підготовка має розглядатись, не тільки як особливий вид підготовки поряд з фізичною, спеціальною, теоретичною, тактичною, але й як функція суб'єктивного ставлення, оцінки значущості усіх видів здійсненої роботи, для успіху в спортивній діяльності також розроблена система психологічної підготовки спортсмена до змагання [1]

Важливий внесок у психологію спорту, психологічну підготовку бойових мистецтв зробили: Куренков І. А. [3], Джамгаров Т. І. та Румянцева В.І [2], які визначили мотиви спортивної діяльності: прагнення до виховання та культури; потреба в естетичній насолоді власним тілом, красою, силою, можливостями; потреба в почутті задоволення від проявів м'язової активності; прагнення проявити себе в екстремальних ситуаціях; прагнення досягти спортивних результатів; потреба у самовираженні, самоствердженні, суспільного визнання.

На думку Озолина Н. Г. [4], тренер спортивної діяльності повинен бути не тільки фахівцем з даного виду спорту, але й педагогом-психологом. Сучасні поняття про професійні якості тренера жадають від нього не тільки глибини теоретичних знань і володіння методами вивчення особистості, але й уміння тактично й вчасно надавати спортсменові корисну інформацію та ефективно впливати на нього. Для цього тренер зобов'язаний володіти методами впливу так само якісно, як він володіє методами дослідження.

Мета. Проаналізувати взаємозв'язок особистості тренера з підлітками у навчально-тренувальному процесі з бойових мистецтв.

Завдання і методи дослідження. 1. Проаналізувати бойові мистецтва та навчально-тренувальний процес з панкратіону; 2. Виявити основні шляхи взаємозв'язку саморегуляції поведінки з тренувальними заняттями. 3. Визначити взаємозв'язок особистості тренера з підлітками у бойових мистецтв.

Експеримент проводився з підлітками 12-13, 14-15 років, які є учасниками секції панкратіону Чернівецької області. Нами використовувались методи спостереження, опитування, фізичного тестування і психологічного тренінгу. З підлітками проводились бесіди, настанови, відео перегляди поєдинків різноманітних змагань та заняття і вправи психолого-корегувального характеру. Для експерименту використовувались три секундоміри, боксерські мішки, маківари – для ударів ногами, лапи – для ударів руками, спортивна екіпіровка: (ендіма – спеціальна форма, рукавиці з відкритими пальцями, накладки на гомілки, пахова раковина, капа, захисний шолом), аудіо та відеотехніка.

Результати дослідження та їх обговорення. Досвідчений тренер спортивної діяльності здатний визначити особливості індивідуального стилю саморегуляції того чи іншого учасника секції, а також рівень розвитку її окремих компонентів. Тренеру спортивної секції легше виявити недоліки саморегуляції, пов'язані з моделюванням значущих умов та їх впливом на результати навчально-тренувальної діяльності, так як вони наочно проявляються в психічних процесах підлітків.

Дослідження проводилось у м. Чернівці на базі середніх загальноосвітніх шкіл № 3, 4, 19,11, 22, 28. У дослідженні приймало участь 210 підлітків 12-13 та 14-15 років. Для розвитку саморегуляції поведінки підлітків засобом бойового мистецтва, важливими є взаємовідносини між тренером і учасниками секції. Тому основним нашим дослідженням було визначення взаємозв'язку учасників секції і особистості тренера. При цьому застосували методику «Тренер – спортсмен», (Ю. Ханін і А. Стамбулов) Діагностика проводилась за трьома критеріями: гностичний, емоційний, поведінковий. Результати опитувальника після середньо - статистичної обробки дали представлення про своєрідний узагальнений портрет тренера, намальований його учнями по кожному з досліджуваних критеріїв.

Гностичний критерій – передбачає виявлення рівня компетентності тренера, як фахівця і професіонала своєї справи. Отже, високий рівень притаманний для 41,9% підлітків 12-13 років та 54,3% підлітків 14-15 років. Показники середнього рівня - 54,3% респонденти підліткової групи 12-13 і 45,7% респонденти старшої групи підлітків, які відносять тренера до фахівця та наставника середнього класу. Також, чотири підлітки середньої групи (3,8%), вважають що тренер має низький рівень компетентності та майстерності. Підлітків з низьким рівнем у старшій групі немає.

Емоційний критерій показує на особистість тренера і його дії, вчинки, поведінку під час різних ситуацій на заняттях з бойових мистецтв. Більшість (65%) підлітків, 12-13 років вважають тренера доброю, врівноваженою особистістю і відносять його до високого рівня. У 37% підлітків цей показник середнього рівня; 3% підлітків надали перевагу низькому рівню емоційності тренера. З даних гістограми (рис. 2.10.) можна спостерігати за однаковими показниками високого (46,6%) та середнього (46,6%) рівня показників емоційного критерію. Але, є підлітки (6,8%) показники яких, вказують на емоційну нестійкість та свідчать про низький рівень емоційного параметру.

Високий рівень поведінкового критерію характерний для 38,1% підлітків 12-13 років та 46,6% старшої підліткової групи. Ці дані вказують на взаємодію тренера і спортсмена. Респонденти вважають тренера справедливою людиною, його оцінка дуже важлива, а слово – закон.

Щодо показника середнього рівня поведінкового критерію, то він становить 61,9% підлітків середньої групи, та 50,6% в старших за віком підлітків. Це свідчить про відповідний взаємозв'язок тренера з бойових мистецтв з учасниками секції. Учасники секції охоче підтримують контакти з тренером, виконують поставлені завдання та настанови, але при цьому не виявляють власної ініціативи.

Під час діагностики респондентів підліткової середньої групи показників з низьким рівнем поведінкового компоненту в основному не виявлено. Хоча з даних гістограми ми можемо характеризувати низький рівень поведінкового компоненту в старшій групі, що складає 2,8 % підлітків, які час від часу не сприймають настанови тренера, а вказівки виконують формально виявляючи дратівливість. З даних опитувальника, підлітки вважають, що тренер мало приділяє уваги, карає за найменші провини, ніколи не вислуховує думку інших.

На нашу думку, тренер з будь-якого виду спортивної діяльності має бути психологом та вміти підвищувати рівень саморегуляції поведінки. Необхідний фахівець спортивної діяльності із знаннями саморегуляції зможе тривало перебувати на учбово-тренувальних зборах, жити із спортсменами, організувати колектив і настрої у ньому. Особливо в підлітковому віці тренер повинен створювати потрібні психічні стани, знімати наслідки моногонії, проводити сеанси гіпнозу, гетеро тренінгу, групового психотренінгу. Він може навчати спортсменів засобом саморегуляції не нав'язуючи проводити зі спортсменами бесіди про тренування і змагання. Повинен вміти залагоджувати конфлікти, приймати участь у тренувальних змаганнях, організовувати відпочинок спортсменів, створювати й підтримувати традиції колективу та інше.

Висновки: 1. Проаналізований навчально-тренувальний процес з панкратіону, як виду бойового мистецтва; 2. Охарактеризовані основні шляхи взаємозв'язку саморегуляції поведінки з тренувальними заняттями. 3. Визначений взаємозв'язок особистості тренера з підлітками у бойових мистецтв. Отже, з проаналізованих результатів і варіативності показників гностичного, емоційного та поведінкового критеріїв, отриманих з методики «Тренер-спортсмен», можна зробити висновок, що взаємовідносини тренера з учасниками секції з бойових мистецтв мають бути кращими. Враховуючи початковий етап підготовки бойовим мистецтвом і недостатність часу на адаптацію підлітків до навантажень та особистості тренера, можемо констатувати про потребу в спеціальній корегувальній програмі психологічного супроводу, яка значно підвищить відносини та саморегуляцію поведінки підлітків у цілому.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гогонов Е.Н., Мартьянов Б.И. Психология физического воспитания и спорта. – Москва, 2000. – С. 67-73.
2. Джамгаров Т. И., Румянцев В.И. Лидерство в спорте. - М.: Физкультура и спорт, 1983.- 81 с.
3. Куренков И. А. Психологические проблемы целостного анализа личности и её базовых свойств.// В сб. науч. трудов: Развитие самоценных активности учащихся:Т.2/. Под. ред. А. В. Тимушкина.- Балашова, 1999.- С. 53-57.
4. Озолин Н. Г. Путь к успеху. -М.: «Физкультура и спорт», 1980. — 95 с.
5. Пуни А.Ц. Волевая подготовка юных спортсменов.- М.,1961.- 20с.

УДК 930.1

Немчинов І.Г.

ДЕСАКРАЛІЗАЦІЯ КИЄВА ЯК ЕЛЕМЕНТ РОСІЙСЬКОГО ВЕЛИКОГО ІСТОРИЧНОГО НАРАТИВУ

Немчинов І. Г. «Десакрализація Києва як елемент російського більшого історичного нарратива». Автор аналізує процес десакрализації Києва як древнерусського центра в пользу Владимира-на-Клязьме у Москві. Автор доказує, що лишення Києва сакрального значення являється необхідним елементом побудови російського більшого історичного нарратива, забезпечуючим «преемственность» центрів Російського державства.

Механізм позбавлення Києва сакрального значення було «запущено» ще Андрієм Боголюбським, коли його військо у 1169 році фізично позбавило Київ харизми, що була властива «Матері міст руських».

Далі тенденція «витискування» Києва на периферію історіософського дискурсу була продовжена у північно-східних літописах. Якщо для руської свідомості Київ був «надмістом» у координатах Русі, то північно-східні літописці намагаються усіляко підірвати цей його статус на користь Володимира-на-Клязьмі.

Так, Суздальський та Никонівський літописи вказують під 1300 роком на те, що «весь Киев разбежался», а митрополит Максим, «не терпя татарского насилия, остави митрополию и збежа из Киева» [2, с. 182]. У 1354 році патріарший собор ухвалив рішення про перенесення митрополічної кафедри з Києва до Володимира-на-Клязьмі. У документі зазначено, що мотивом перенесення є мала чисельність пастви, а отже – недостатнє матеріальне забезпечення. Однак, як зазначає Ф. Шабульдо у праці «Земли Юго-Западной Руси в составе Великого княжества Литовского», справжня причина перенесення митрополічної кафедри з Києва до столиці Володимирського великого князівства полягала не у зменшенні її доходів, викликаних розоренням, а у виникненні після 1300 р. нової розстановки політичних сил у Східній Європі [див.: 4]. Тобто життя у Середньому Подніпров'ї тривало, а довге мовчання у північних літописах відносно його подій можна пояснити виключенням цих земель з-під впливу Володимира-на-Клязьмі.

Ще перед смертю Андрія у Володимирі-на-Клязьмі розпочинається праця над власним літописом, яка доводиться до логічного закінчення Всеволодом у 1177 році, коли з'являється літописне зведення, яке цілком відповідає політичним цілям місцевої влади. Замість Ростова на перше місце висувається Володимир-на-Клязьмі, який був вільний від будь-яких «давніх» традицій. Згідно намірам володимирських книжників Володимир мав замінити не лише Ростов, але й Київ.

Як зазначали Варвара Адріанова-Перетц та Василь Комарович, «політична тенденція цього зведення 1177 р. полягала у прагненні виправдати політику ростовсько-суздальських князів, розпочату Андрієм: висунення ним першості Володимира над старими містами – Ростовом та Суздалем – як міста, вільного від старих традицій та впливу місцевого боярства, й такої ж першості Володимира над Києвом як розпоряджого центру у феодальній спілці руських князівств» [1, с. 300].